

Bezbariérová Olomouc – příklad dobré praxe přístupu města k podpoře vytváření podmínek pro volnočasové aktivity osob nejen se zdravotním postižením

Accessible Olomouc – an example of good practice approach to promote the creation of conditions for leisure activities not only for people with disabilities

Jana Āuková¹, Ondřej Ješina², Martin Kučera²

¹ Magistrát města Olomouce, Olomouc, Āeská republika

² Fakulta tělesné kultury, Univerzita Palackého v Olomouci,
Āeská republika

Abstrakt:

Spolupráce různě zaměřených veřejných institucí s cílem rozvoje volnočasových aktivit osob se zdravotním postižením je klíčová ve vztahu k naplňování řady legislativních norem (Úmluva OSN o právech osob se zdravotním postižením, Zákonu o podpoře ve sportu aj.). Město Olomouc je jedním z dlouhodobě nejaktivnějších subjektů na komunální úrovni, který řeší podporu osob se zdravotním postižením či zdravotním znevýhodněním komplexně. V roce 2012 započala intenzivní spolupráce Centra APA (Katedra APA, FTK UP v Olomouci) s odborem sociálních věcí na řešení bezbariérovosti kulturních i sportovních objektů, veřejného prostranství, dětských hřišť apod. V rámci snah o sjednocení metodik a sdílení informací hodláme při monitoringu bezbariérovosti využít spolupráce s firmou Kazuist s. r. o. Centrum APA bylo přizváno do skupiny komunitního plánování. Při řešení odborných prací využíváme konkré-

ních zakázek ze strany města pro rozvoj volnočasových aktivit, podporu cestovního ruchu a sociálních služeb.

Abstract:

Cooperation differently oriented public institutions in order to develop leisure activities of people with disabilities is crucial in relation to the implementation of a series of legislative standards (UN Convention on the Rights of Persons with Disabilities, Act on the promotion of sports, etc.). The city of Olomouc is one of the most active operators in the long term municipal level, which addresses support for people with disabilities or physical handicaps comprehensively. In 2012, the APA Center began an intense collaboration (Department APA, FTK UP in Olomouc) with the Department of Social Affairs to address accessibility of cultural and sports facilities, public spaces, playgrounds, etc for people with special needs. As part of efforts to unify methodologies and sharing information we intend to use in the monitoring of barrier-free collaboration with Kazuist company. APA Center was invited to a group of community planning in the city of Olomouc. In addressing the use of specific professional works contracts by the city for the development of leisure activities, promotion of tourism and social services.

Klíčová slova: *aplikované pohybové aktivity, osoby se zdravotním postižením, komunální politika.*

Key words: *adapted physical activity, people with disability, communal politics.*

ÚVOD

Dle WHO (2006) jsou to místní samosprávy, kdo sehrává klíčovou úlohu při vytváření prostředí podporujícího příležitosti pro pohybovou aktivitu obyvatel a aktivní životní styl. Vedoucí představitelé měst a další kompetentní pracovníci se mohou zasadit o tvorbu podmínek

a zavádění opatření, které podporují aktivní životní styl všech občanů (Kalman, Hamřík & Pavelka, 2009). V oblasti plánování a implementace strategií zaměřených na aktivní životní styl a podporu pohybové aktivity v obcích musí hrát hlavní roli vedoucí představitelé obcí a příslušné odpovědné odbory, nezbytná je ale i spolupráce partnerů ze soukromého a občanského sektoru (Edwards & Tsouros 2006). Ukazuje se, že úroveň pohybové aktivity obyvatel se liší v závislosti na prostředí, ve kterém lidé žijí (např. velikost sídla, druh a způsob bydlení), socioekonomickém statusu obyvatelstva, věku, pohlaví a dalších faktorech (Mitáš & Frömel, 2007). Centrum APA, jako jednotka Katedry aplikovaných pohybových aktivit Fakulty tělesné kultury Univerzity Palackého v Olomouci, je jakožto primárně vzdělávací a výzkumná instituce vhodným subjektem pro naplňování „třetí role vysokých škol“, tedy spolupráci s praxí. Jedním z definovaných cílů (Ješina, Hamřík et al., 2011) Centra APA je vytváření podkladů pro strategie na regionálních a národních úrovních. Vzájemná spolupráce je tedy logickým vyústěním společných snah FTK UP v Olomouci a magistrátu města Olomouce na vytváření podmínek pro smysluplné naplňování volnočasových aktivit a zvýšení kvality života osob se speciálními potřebami.

HLAVNÍ ČÁST

Projekt Bezbariérová Olomouc

Bezbariérová Olomouc je dlouhodobá aktivita statutárního města Olomouc, jejímž cílem je postupné naplňování myšlenky Olomouce jako města přístupného všem občanům i návštěvníkům. Spuštění projektu v roce 2001 předcházelo anketní šetření mezi občany města, kteří se vyjadřovali k přístupnosti města a k místům a problémům, které vnímají jako palčivé. Na základě této ankety byla vypracována opatření projektu, který schválila Rada města Olomouce. Projekt je založen především na spolupráci jednotlivých subjektů a koordinaci jejich aktivit tak, aby již ve stádiu plánování akcí i staveb bylo plně využito potenciálu přístupnosti pro všechny.

Jedná se o subjekty z oblasti:

- dopravy – Dopravní podnik města Olomouce, odbor dopravy magistrátu, Technické služby města Olomouce;
- stavebních úprav – odbor investic, stavební odbor, odbor koncepce a rozvoje;
- školství – odbor školství, zástupce Univerzity Palackého;
- informovanosti – informační centrum, oddělení cestovního ruchu, IT oddělení;
- sdružování a poskytování služeb osobám s omezenou schopností pohybu a orientace – Spolek trend vozíčkářů, TyfloCentrum, Oblastní unie neslyšících, zástupci maminek s malými dětmi, seniorů;
- klíčové je zapojení veřejnosti – snažíme se co nejvíce informovat Olomoučany a nechávat je vyjadřovat se k našim záměrům, využíváme především měsíčníku města – Radničních listů a také strukturu Komunitního plánování sociálních služeb ve městě Olomouci.

Zástupci těchto subjektů se setkávají jako tzv. pracovní skupina projektu Bezbariérová Olomouc 4× ročně (od roku 2012, včetně zástupce Centra APA). Za více než deset let realizace projektu se přístupnost města významně změnila. Do většiny veřejných budov (úřady, pošty, dopravní stavby, kulturní objekty) je vytvořen bezbariérový vstup, všechny vozy hromadné dopravy jsou vybaveny komunikací s osobami s postižením zraku, všechny významné cíle jsou osazeny majáčky pro osoby s postižením zraku. Pěší komunikace se také stávají bezbariérovými, a to především rekonstrukcemi a také tvorbou tzv. bezbariérových tras. Bezbariérové trasy jsou strategicky plánovány tak, aby zpřístupňovaly úseky ve městě, o nichž víme, že zde dlouhodobě neproběhne rekonstrukce a úpravy se zde soustředí právě jen na bezbariérovou přístupnost a zvýšení bezpečnosti pěších. Díky realizaci projektu je i při plánování aktivit a nákupů brán významný ohled na hledisko přístupnosti, např. Dopravní podnik nenakupuje jiné než nízkopodlažní vozy do svého vozového parku, při tvorbě nových turistických služeb tvoříme i trasu vhodnou

pro vozíčkáře nebo příležitosti pro osoby s postižením zraku. Součástí aktivit projektu je také informování veřejnosti. Vzhledem k tomu, že Olomouc je nyní ve fázi, kdy je mnoho bariér již odstraněno, mnoho jich také na své odstranění čeká a musíme počítat i s tím, že některé nám ve městě se středověkou historií zůstanou. V této fázi je tedy velice důležité mapovat přístupnost města a informovat o ní veřejnost. Využití tištěných a webových map přístupnosti prostředí se již v České republice stává trendem. Sběr těchto dat je však velmi náročný na vyškolenou pracovní sílu a v případě mapování např. pěších komunikací ve větším městě také na rychlost aktualizací. Využití studentů jako mapovačů se tedy zdá být velmi výhodnou spoluprací pro obě skupiny.

Zkušenosti Centra APA na vytváření podkladů pro strategické plánování

Centrum APA se v roce 2011 zapojilo do projektu Orlické hory pro všechny. Propojením třech subjektů, a to Destinační společnosti Orlické hory a Podorlicko, firmy Kazuist s. r. o. a Centra APA započala zajímavá spolupráce. Cílem tohoto jednoletého projektu bylo zmonitorování cca 100 subjektů na území Orlických hor a Podorlicka z hlediska přístupnosti pro osoby se zdravotním postižením. Šlo o ubytovací kapacity, restaurace, turistické atraktivy a stezky. Destinační společnost působící lokálně přímo v místě monitoringu nasmlouvala a dojednala zájemce z řad poskytovatelů služeb na území Královéhradeckého a Pardubického kraje. Třinecký Kazuist poskytl licenci k používání metodiky monitoringu. Těmi, kdo samotný monitoring prováděli, byli studenti pod koordinací Centra APA. Studenti byli nejprve důsledně proškoleni pracovníky firmy Kazuist ve správné aplikaci metodiky mapování bezbariérovosti a poté vyjžděli do terénu, kde samotné hodnocení prováděli. Získaná data byla vyhodnocena a použita pro účely projektu Destinační společnosti a bezbariérové objekty byly umístěny na web www.jedemetaky.cz. Na základě této zkušenosti byla s firmou Kazuist uzavřena smlouva o poskytnutí licence a studenti tak v rámci výuky začali monitorovat objekty například v místech svého bydliště. Z tohoto bodu už chyběl pou-

ze malý krok k navázání spolupráce s městem Olomouc a jeho projektem bezbariérová Olomouc, v jehož rámci probíhá mapování přístupnosti pěších komunikací.

Naplňování spolupráce

Proces urbanizace a úpravy městské zástavby vyžadují průběžnou kontrolu a aktualizaci dat. Z toho důvodu byla započata spolupráce magistrátu města Olomouce a FTK UP (Centra APA). Studenti FTK se podílejí na mapování vybraných ploch města. Rozšíření metodiky monitoringu bezbariérovosti veřejných prostor bude doplněno o bezbariérovost budov dle metodiky Kazuist s. r. o. Díky spolupráci s městem Olomouc se Centru APA otevřely také dveře k jednání s příslušnými odbory Olomouckého kraje, kde v současnosti započala práce na společném projektu na mapování přístupnosti kulturních objektů zřízených Olomouckým krajem.

ZÁVĚR

Společné aktivity a nalézání nových a nových platform pro sdílení informací a společné plánování jednotlivých kroků, mezi ty nejzásadnější patří:

Účast pracovníků magistrátu na semináři Integrace jiná cesta přinesl do práce těchto pracovníků nové možnosti a pohledy a pomohl nastítnit možnosti další spolupráce.

Aktualizace mapy přístupnosti pěších komunikací propojí potřeby projektu a fakulty. Studenti, kteří v rámci svých pracovních povinností provedou roční aktualizaci stávající mapy přístupnosti pěších komunikací, získají nové zkušenosti s orientací v prostředí a jejich práce bude mít praktické využití. Projekt získá pracovní sílu na aktualizaci dat, která je jinak prováděna pouze jednou osobou, a je tedy časově náročná.

Mapování přístupnosti hotelů, restaurací a turistických cílů využije také studentů. V rámci studijních povinností zmapují studenti magisterského studia dle ověřené metodiky přístupnost těchto zařízení. Město pak informace využije v rámci projektu pro informování veřejnosti o pří-

stupných službách a také pro informování majitelů těchto služeb o výhodnosti zpřístupňování jejich provozoven.

Zástupce FTK UP – Centra APA se stal členem pracovní skupiny Osoby se zdravotním postižením komunitního plánování sociálních služeb v Olomouci. Zvyšuje tak informovanost o aktivitách fakulty i centra poskytovatelů sociálních služeb ve městě. Dochází tak také k zapojení fakulty a centra do akcí pořádaných městem pro občany.

Zástupce FTK UP – Centra APA se stal členem pracovní skupiny projektu Bezbariérová Olomouc. Informace o činnosti fakulty a centra se tak přibližují i dalším subjektům aktivním v oblasti tvorby přístupného města.

Statutární město Olomouc se rozhodlo formou finančního příspěvku podpořit půjčovnu kompenzačních pomůcek Centra APA.

Byla započata jednání na vybraných subprojektech podporovaných Olomouckým krajem ve vztahu ke zlepšení nabídky služeb v oblasti volného času osob zejména se zdravotním postižením a zdravotním znevýhodněním.

LITERATURA

- Edwards, P., & Tsouros, A. (2006). *Promoting physical activity and active living in urban environments: The role of local government*. Copenhagen: WHO.
- Ješina, O., & Hamřík, et al. (2011). *Podpora aplikovaných pohybových aktivit v kontextu volného času*. Olomouc: UP v Olomouci.
- Kalman, M., Hamřík, Z., & Pavelka, J. (2009). *Podpora pohybové aktivity pro odbornou veřejnost*. Olomouc: ORE-institut.
- Mitáš, J., & Frömmel, K. (2007). Vliv faktorů prostředí a socioekonomického statutu na životní styl obyvatel České republiky. *Tělesná kultura*, 30 (1), 66–77.

KONTAKT:

Mgr. Jana Čuková, jana.cukova@olomouc.eu